

SEGUINT LES PASSES DE CAN MASARNAU, A ÒDENA

XAVIER JORBA I SERRA

La majoria d'igualadins i, tal vegada, força gent de la contrada coneix l'indret de Can Masarnau, i l'identifica amb la seva font. Per a tots, és un lloc d'esbargiment i de contacte amb la natura. Situat al costat d'Igualada, es poden fer en aquest indret recorreguts a peu, amb bicicleta, etc... Però, coneixem la masia que va donar origen al nom de la font i de l'indret? Si cerquéssim actualment en la tradició oral, no trobaríem ningú que pogués identificar el mas o la masia, tot i saber que estava per aquella zona.

A nivell històric, cal aclarir, abans de tot, que l'indret que coneixem actualment com la zona de Can Masarnau era conegut antigament com la zona dels Puigs, o que el nom de Can Masarnau venia del cognom dels propietaris del mas, però el nom d'aquest mas no tenia res a veure amb el cognom dels propietaris, els Masarnau. Malgrat posseir la masia durant més de 250 anys, el mas mai no va agafar el topònim de la família i va mantenir el nom original, que era Camp Millars. Malgrat estar en mans de la família Masarnau, la zona no comença a anomenar-se popularment de Can Masarnau fins a l'entrada al mas d'una nova família a mitjans del segle XVIII. Tal vegada, la portada de les aigües de la seva font a Igualada a l'inici del XIX també va influir en aquesta denominació. Actualment el mas es coneix amb el nom de Can Rial.

Vegem-ne el recorregut històric. L'any 1492, el propietari del mas Camp Millars era Pere Masarnau, de l'Espelt. Pere cedirà el mas al seu fill Joan, quan signi les capitulacions matrimo-

nials l'any 1541 amb Miquela Pujó, de Mediona. L'any 1574, l'hereu serà un altre Joan Masarnau casat amb Margarida, i a aquest el succeirà Antoni Masarnau, que deixa el mas al seu fill també anomenat Antoni Masarnau, el qual, al seu torn, confessarà el mas en el capbreu de 1677. El succeirà un altre Antoni Masarnau, que serà el responsable de la venda del mas l'any 1746 a Joan Gras de l'Espelt. El cost serà de 300 lliures i inclourà 5 peces de terra que sumaven 14 jornals. Dins d'aquestes peces també hi havia un conjunt de cases enderrocades des de feia molt temps.

Malauradament, la casa es trobava en una situació d'abandonament i ruïna: *«la casa amenaza ruina cayéndose las paredes i casi toda ella estando sus paredes intermedias i tabiques para dividir de los aposentos i oficinas, derribada la cuba o celler asi sin caballería el tejado todo echado a perder y el cup derruido sin poderse poner vino, el corral también derruido incapaz de poder poner el ganado i finalmente sin ventanas ni puertas y todas las demás oficinas que son ineptas para su uso de forma que esta inhabitable para los masoveros o colonos e incapaz para la recaudación de los frutos por manera que necesita muchas diferentes obres sin las cuales se seguiría una total ruina de dicha casa i oficinas y sería como es incapaz para una cómoda habitación y para los usos necesarios a la agricultura...»*.

El nou propietari rehabilitarà el mas al llarg dels vuit anys següents. El 1748, el mestre de cases, Isidre Pons, de Castellfolit del Boix, reconeix haver cobrat 81 lliures, 6 sous, per obres realitzades a la casa. La seva feina va consistir bàsicament a

arreglar les teulades de la casa i del corral, refer tot el cup i posar-hi els panys, els claus forrellats i les reixes. El mateix any, el fuster Joan Biosca va cobrar 24 lliures per haver posat les bigues i els posts de la casa i del corral, les llindes del portal, del corral i del cup, la menjadora, els cabirons i les llates dels esgraons de l'escala, les portes del corral i de la cuina, així com tres finestres. El 1753 continuen les obres. Aquesta vegada es fa el portal major de la casa de pedra picada i l'empedrat de tot el davant.

El nou propietari voldrà, a més a més, recuperar terres que havien estat del citat mas. Així, per exemple, l'any 1748 fa fer una visura sobre l'estat d'una peça de terra que en aquells moments tenia Isidre Pons, i les obres necessàries per convertir-la en vinya. Els experts van concloure que el cost seria 50 lliures, 10 lliures, pel valor que en aquells moments tenia la peça, i 40 lliures pel treball de plantar vinya.

L'any 1816, Teresa Gras, vídua de Bartomeu Amigó, barreter, i Faust Amigó i Gras, fabricant de filats i teixits de cotó d'Igualada, propietaris del mas, establiran perpètuament en emfiteusi a Josep Rial, pagès d'Òdena, tota la casa de Can Masarnau

amb el corral, pallissa i era, a canvi d'un cens anual de nou lliures, una gallina i un pollastre. Limitava per totes parts amb els Amigó i Gras. L'establiment limitava la casa a llevant, migdia, ponent i tramuntana amb les terres de la mare i fill Amigó. Dins les clàusules de l'establiment hi haurà l'obligació per part de Josep Rial de construir una habitació al damunt de la cort abans d'un any per acomodar els establiments. Aquests hauran de pagar la meitat del cost. També es reserven els establiments poder batre els fruits de les seves terres a l'era de la casa. L'estada de la família Rial al mas farà desaparèixer la referència de Camp Millars o de Can Masarnau. El cognom Rial s'imposarà durant els segles XIX i XX.

Actualment el mas es troba totalment anorreat i, malgrat trobar-se a pocs metres de la font de Can Masarnau, és desconegut per la majoria dels visitants de la zona.

XAVIER JORBA SERRA (Igualada, 1965) és doctor en Història Moderna (Universitat de Barcelona). És professor de secundària a l'Acadèmia Igualada i vocal de la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics, filial de l'IEC. El 2011 va publicar la seva tesi doctoral *Òdena, segles XVI-XVII* (Editorial Parnass Ediciones), que va ser premi extraordinari de doctorat per la UB.

Mapa del Servei Cartogràfic de la Diputació de Barcelona, 1914